

ANTICLERICALISME DURANT LA SEGONA REPUBLICA. INCA 1931-1936

MIQUEL PIERAS VILLALONGA
MAIG 1996

1.- INTRODUCCIÓ

El període de la Segona República a Inca encara no és prou conegut. Aquesta comunicació tindrà com a principals objectius posar un poc de llum sobre aquella època, recordar alguns fets i posar de manifest algunes lluites. Al mateix temps, procurarà analitzar alguns aspectes religiosos referits a aquella època. Tractarem d'esbrinar com es va desenvolupar el moviment anticlerical a Inca, és a dir, analitzarem les doctrines, les idees, les manifestacions, els procediments que seguien alguns inquers contra el clericalisme i, de forma més general, contra determinades creences religioses.¹

En aquells anys, 1931-1936, l'estat i les institucions públiques promogueren el laïcisme, és a dir, fomentaren que la societat fos menys religiosa. Les relacions església-estat foren molt tenses, per una part els polítics intentaren retallar poder a l'església, per altra, l'església intentà recuperar una posició més forta dins una societat que s'estava descristianitzant. A Mallorca, com indica Josep Massot, des d'un principi l'església es mostrà poc entusiasta amb la Segona República. La major part del clergat era contrària a les idees republicanes de secularització de la societat. En aquest període el bisbe Josep Miralles va intentar reforçar el paper de l'església dins la societat: el 1932 erigí al Seminari de Mallorca l'Associació de Sant Jeroni que es proposava propagar els evangelis i donar instrucció bíblica; propagà els exercicis espirituals; des de 1932 es preocupà d'organitzar l'Acció Catòlica;

¹ La definició d'anticlericalisme, entès com a moviment social contra el clericalisme, que es pot generalitzar a diferents èpoques històriques i que sobrepassa l'òrbita catòlica i inclús cristiana, parteix de Julio Caro Baroja a la seva obra *Introducción a una historia contemporánea del anticlericalismo español* (Istmo, Madrid, 1980). Generalment els historiadors han tendit a reduir l'anticlericalisme a països catòlics europeus durant els segles XIX i XX. Si bé durant l'Edat Mitja es podria parlar d'anticlericalisme en forma de crítica a l'Església pel seu allunyament de la puresa primitiva cristiana, serà a partir de la Il·lustració i de la Revolució Francesa quan es comenci a criticar l'Església com a institució i poder i es desenvolupi una legislació que generi un estat laic separat de l'Església.

i el 1933 va iniciar les Assemblees Sacerdotals.² Des de l'Ajuntament d'Inca es varen promoure diferents disposicions, decrets i normatives tendents a reduir el poder de l'església catòlica i a afavorir el creixement d'una societat més laica. Mentres tant, diferents persones, com Llorenç Beltran "es Barbó", seguint tendències filoprotestants i pròximes a l'anarquisme, empenien companyes periodístiques de desprestigi del clergat i de defensa d'una religiositat més interioritzada, més personal, menys hipòcrita, més vertadera; i certs grups empenien accions iconoclastes i d'atac a la religió.

2.- PANORAMA RELIGIÓS A INCA. 1931-1936

Entre 1931 i 1936 Inca coneix uns dels períodes polítics i socials més interessants de la seva història. Durant més de cinc anys un govern republicà i progressista va intentar modificar completament la ciutat. Entre els seus objectius es trobava construir una societat menys religiosa o més laica. L'objectiu no era fàcil. Inca disposava d'un gran nombre de congregacions, confraries i associacions religioses que reunien al seus voltants a milers de persones i a grups polítics i socials força poderosos.

Entre els ordres religiosos s'han de citar els "Hermanos de la Salle"³, les monges de "La Puresa", els Franciscans TOR.⁴, les Germanes de la Caritat⁵, les Filles de la Misericòrdia, les Monges Jerònimes i els Ermitans de Santa Magdalena. Entre les associacions locals de caire religiós destacaren el Sindicat Obrer La Pau, el Cercle d'Obrers Catòlics i la Milícia Angélica. La parròquia de Santa Maria la Major, dirigida pel rector Rayó, tenia al seu voltant un nombre considerable d'associacions pietoses i confraries que intentaven animar la vida religiosa del poble. Com es pot comprovar existia una rica vida social dins l'església inquera que es completava amb la contínua celebració de funcions i actes religiosos durant tot l'any. D'aquesta manera l'Església esdevenia en un poder ferm amb ànsies de control sobre el compliment dels preceptes religiosos⁶. El poder de l'església ja no era tant sols espiritual, si no temporal i els seus representants es convertien en els únics controladors dels símbols

2 Josep Massot i Muntaner **Església i societat a la Mallorca del segle XX**. Ed. Curial, 1977, pp. 125-129.

3 Els "Hermanos" havien arribat a Inca el 1908. Organitzaven nombroses activitats de caire cultural religiós i afavorien la creació d'associacions com la Congregació Mariana. Durant aquests anys el col·legi tenia uns 200 alumnes. Sebastià Rubí Darder **Colegio LA SALLE**. Inca 1908-1958.

4 Els Franciscans TOR., amb el pare Cerdà al davant, foren durant aquests anys una de les congregacions amb més pes dins la ciutat. El seu col·legi i pensionat acollia, sobretot, els fills dels grups dominants de la ciutat. Al seu voltant s'hi organitzaven grups com els Seràfics i Terciàries. Com totes les congregacions i col·legis religiosos es va veure molt afectat per la legislació republicana. "El Colegial. Boletín del Colegio del Bto. Ramon Llull". Any V-IX. 1930-1935.

5 Les Germanes de la Caritat realitzaven nombroses tasques socials: des de 1927 es preocupaven de la Casa Cuna i tenien cura d'una escola per nines. Durant aquests anys, dins el camp religiós es preocupaven d'acompanyar a les seves alumnes a la parròquia a fer exercicis espirituals invocant el Cor de Jesús, fomentaven la comunió dels primers divendres de mes, tenien cura de la capella del Sagrat Cor, introduïren l'Acció Catòlica entre les nines, organitzaren l'associació pietosa "Les Veròniques"... Pere Llabrés i Martorell, **Les germanes de la Caritat a Inca**, 1993.

6 A l'arxiu parroquial encara es conserven llistats dels anys 30 on apareixen els noms de milers de ciutadans amb anotacions sobre el compliment dels seus preceptes religiosos.

sagrats i dels rituals religiosos a la ciutat. Però aquest poder tenia contestacions, rebia crítiques, sofria atacs. Per ventura no es varen fer molt evidents i públics. Segurament molts d'inquers seguien anant a missa i complint els preceptes, encara que pensassins, sense exterioritzar-ho, que era una pèrdua de temps. Però el nostre estudi no va dedicat als inquers que varen callar, sinó als qui parlaren, als qui criticaren i atacaren a l'església, als anticlericals.

3.- ANTICLERICALISME A INCA (1931-1936)

Hem de dir que l'atac contra els clergues ha estat lloc comú de la societat occidental quasi des de principis de l'Edat Mitja.⁷ Durant segles la crítica a determinades autoritats i institucions eclesials ha estat un fet corrent que ha perdurat fins a l'actualitat. Segurament els comportaments anticlericals que descriurem tot seguit són extrapolables, com a mínim a tot Mallorca i a àmplies zones de l'estat espanyol. De totes formes l'anticlericalisme inquer no va tenir les connotacions d'extrema violència que es donaren a altres zones de l'estat.

Durant la Segona República els conflictes religiosos estaven a l'ordre del dia a tot l'estat. Des del govern, des de la major part dels grups d'intellectuals, des de sindicats i des de part del poble es promocionava, s'alentava, i es perseguia la desaparició de l'església com a factor de poder dins la societat. Aquests desitjos es convertiren, en alguns cassos, en atacs d'extrema violència. Però aquesta violència no s'aplicava de forma cega i irracional. Alguns historiadors i antropòlegs consideren que l'odi del poble, malgrat haver produït i provocat crims irreparables, actuava dirigit per la necessitat d'acabar amb el poder dels símbols rituals de l'església catòlica que es consideraven incompatibles amb les noves creences de la modernitat. Segons Manuel Delgado l'acció de les multituds anticlericals responia a unes necessitats prou sensates i no purament assassines i destructores. El rencor que va mobilitzar als iconoclastes anticlericals responia a un odi profund i secular que exigia un rescabament per la suma dels agravis que durant segles havien vist aplaçada la seva satisfacció.⁸

3.1.- Mesures anticlericals de l'Ajuntament d'Inca

Com hem dit a la Introducció el govern municipal en aquest període va mantenir una tendència política republicana-progressista que, com a tot l'estat i la major part d'Europa, considerava que el clergat i els grans propietaris formaven una aliança que era necessari disoldre mitjançant reformes polítiques i socials. Per tant el govern municipal va intentar implan-

7 El tema dels mals clergues ha estat tractat des del segle IX per la literatura occidental. L'any 824 l'abad del monestir de Henton relata un viatge en el que es mostren diferents llocs on els homes sofreixen grans torments entre els que en destaca un per l'abundància de clergues i sacerdots. J. Caro Baroja, *Introducción a una Historia Contemporánea del anticlericalismo*, p. 10.

8 Manuel Delgado *La ira sagrada. Anticlericalismo, iconoclastia y antiritualismo en la España contemporánea*. Ed. Humanidades, 1992.

tar a Inca tota la política secularitzadora estatal i va concretar algunes normatives locals contra el clergat inquer.

El programa anticlerical de l'ajuntament es va fonamentar en l'aplicació d'una sèrie de mesures, sobretot dins el camp de l'oci i l'educació, tendents a la secularització de la població, a la modernització de la societat i a contrarrestar la influència de l'església sobre el poble. El 29 de maig es discutia en sessió plenària si l'Ajuntament havia de participar o no a la festa del Corpus. El batle va considerar que l'Ajuntament no havia de seguir subvencionant aquesta festa "*dadas las disposiciones sobre libertad de cultos promulgadas por el Gobierno de la República*". De totes formes l'Ajuntament es va comprometre a assegurar l'ordre i la seguretat de la processó.⁹ Pel mes de juliol es va tornar a plantejar un problema similar. En aquest cas la minoria conservadora demanava que no se suprimissin els actes religiosos de les festes patronals i que l'Ajuntament les subvencionàs. La resposta del batle va ser clara: els regidors poden assistir als actes religiosos de forma personal, però en cap moment la corporació municipal hi assistirà. El regidor Marc Ferragut, defensor acèrrim de la secularització de la societat, anava més lluny i afirmava que no estava conforme amb la celebració dels actes religiosos ja que "*se debe acostumbrar a que desaparezcan ciertas tradiciones que hoy no deben existir*"¹⁰. Les discussions per temes d'oci i temps lliure es produïren a l'hora de fixar el calendari festiu. Per una part, des dels sectors més conservadors del consistori, s'opinava que s'havien d'establir com a dies festiu el dia del Corpus i el de l'Ascensió. Però el batle, membre de la majoria republicana d'esquerres considerava, que "*dado el carácter laico del Estado Español no es posible atender a una idea religiosa, que respeto, pero que no puede ser general y por ello se ha buscado el sentido general de todo el pueblo que desea expandirse en los días señalados*"¹¹. Finalment prosperà la proposta de la majoria i el dies de festa foren el darrer dia de carnaval i el 30 i 31 de juliol.

Dins el camp de l'educació el polítics locals de la majoria republicana intentaren aplicar fins els darrers articles la nova legislació educativa del govern estatal. Ja el mes de juny de 1931 el regidor Marc Ferragut demanava en una sessió plenària que s'aplicassin els nous decrets de secularització de col·legis. En aquesta mateixa sessió Ferragut denunciava que en una escola religiosa s'havia castigat a una nina per no haver assistit a missa el diumenge i demanava que el batle intervingués en aquest assumpte ja que es vulnerava la llei de llibertat de culte.¹²

Però els conflictes més importants que es varen dirimir entre l'Ajuntament i l'església local es produïren a l'hora de determinar la propietat de certs edificis i construccions. L'Ajuntament va intentar que determinades propietats de l'església passassin a ser propietat municipal. Per exemple, el ple municipal sol·licità el juliol de 1931 que els franciscans retor-

9 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 24 maig 1931, lligall 1428.

10 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 17 juliol 1931, lligall 1428.

11 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 13 gener 1933, lligall 1429.

12 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 12 juny 1931. Lligall 1428.

nassin al municipi la propietat d'un antic carreró que travessava el convent. El regidor Ferragut, el més radical en aquests assumptes, demanava que l'Ajuntament no sol·licitàs sinó que obligàs, en forma d'un acte de força, als frares a retornar aquesta propietat immediatament¹³. El 20 de maig la brigada municipal obria el carrer a la força. El tema va acabar en els tribunals de justícia que donaren la raó als pares franciscans i es va haver de tornar a tancar el carreró¹⁴. Per abril de 1932 el ple municipal decidia recuperar la propietat de l'ermita de Santa Magdalena que havia estat cedida el 1900 per l'ajuntament monàrquic al bisbat¹⁵. Pel mes de maig l'ajuntament encara no havia pres possessió de l'edifici i torna a ser el regidor Ferragut que sol·licita que es projecti un acte per prendre possessió de l'ermita organitzant una festa. Ferragut considera que l'Ajuntament té dret a reglamentar la presència de l'església a l'ermita i exigeix que els ermitans que l'habitin estiguin supeditats a les ordres de l'Ajuntament¹⁶. El tema quedà paralitzat i la propietat de l'ermita restà en mans de l'església.

Els polítics locals també tingueren una gran preocupació per tot allò que feia referència al cementiri i als costums d'enterrament. Els republicans-progressistes implantaren diverses mesures que reduïen el paper del clergat en els cementiris. A finals de 1931 el regidor Ferragut sol·licitava que en el menor temps possible s'eliminàs la paret que dividia el cementiri catòlic del civil. La paret es va derruir en un acte en el qual s'hi havia convidat a tot el poble mitjançant un pregó¹⁷. Les ànsies secularitzadores de Ferragut no acabaren aquí. Pel gener de 1932 demanava que l'ajuntament prohibís el res del rosari a les cases dels difunts ja que la considerava una pràctica *"antihigiénica a más de molesta"*. El 1935 el mateix Ferragut protestava quan els inspectors sanitaris concedien permís a les Monges Tancades de Sant Jeroni per poder seguir enterrant les difuntes en els seu cementiri privat. Ferragut deia *"lo raro es que (les monges) conserven algunos privilegios y se les dé nuevos derechos como el del voto"*¹⁸.

3.2 Altres atacs anticlericals. Tomada de creus de terme

L'atac contra l'església no es va produir tan sols des de l'Ajuntament. Alguns ciutadans, no sabem ben bé encara en representació de quins grups socials¹⁹, emprengueren activitats anticlericals. Per tant, vora l'anticlericalisme més institucional de l'Ajuntament, s'hi ha de situar un anticlericalisme no institucional, popular, que parteix de determinats grups

13 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 17 julio 1931, lligall 1428.

14 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 17 febrer 1934, lligall 1429.

15 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 22 abril 1932, lligall 1428.

16 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 6 maig 1932, lligall 1928.

17 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 12 desembre 1931, lligall 1428.

18 AHMI, GOVERN, *Libro de actas*, 12 gener 1935, lligall 1429.

socials i del poble sense passar per cap institució pública²⁰. Un dels actes més destacables d'aquest anticlericalisme popular fou la tomada de les creus de terme que hi havia a l'entrada del poble. En aquest cas estam davant un cas d'iconoclastia molt habitual durant la Segona República. Una nit del mes de gener diverses persones, encara no se sap exactament quines, tomaren les creus de terme. La premsa local del moment, pròxima als grups conservadors, va qualificar el fet "*d'explosión de odio mal contenida*"²¹. Els polítics d'esquerra de l'Ajuntament també ho qualificaren d'acte d'incultura i intolerància. Però on radicà la diferència entre els grups més conservadors i els d'esquerra fou a l'hora de valorar els símbols que s'havien destruït. A través del setmanari "La Ciudad" sabem que els grups més conservadors sentiren ferits els seus sentiments quan saberen que s'havien destruït les creus per allò que representaven i per la veneració que hi tenien. En canvi el regidor Antoni Mateu va declarar en una reunió plenària que el que li importava de l'acte era la incultura que s'havia demostrat i no el que representaven les creus. Per tant, els iconoclastes i el regidor Antoni Mateu, com tots els polítics d'esquerra d'aquell temps, no donaven importància als símbols i als ritus de l'església ja que suposaven un retràs, un obstacle per a la modernitat del país i pel sorgiment de símbols i creences més modernes.

4.- L'ANTICLERICALISME DE LLORENÇ BELTRAN (ES BARBÓ)

Mentrestant, diferents persones, com Llorenç Beltran²² "es Barbó", seguint tendències filoprotestants i pròximes a l'anarquisme, empenien companyes periodístiques de desprestigi del clergat i de defensa d'una religiositat més interioritzada, més personal, menys hipòcrita, més vertadera. Llorenç Beltran, i el seu fill Miquel Beltran, tingueren com a principal tasca durant aquests anys popularitzar les idees anticlericals i secularitzadores. Miquel Beltran ho feu mitjançant l'ateneu "Sol y Libertad" que organitzava actes culturals, sindicals, conferències, etc. Sovint aquests actes eren protagonitzats per membres de grups anarquistes i tenien un mercat to anticlerical. Llorenç Beltran ho feu mitjançant el setmanari "Foch y Fum"²³. Durant anys es va dedicar a defensar la seves idees religioses i anticlericals amb

19 Segurament aquests ciutadans estaven relacionats amb societats obreres o polítiques d'esquerra ja que fins llavors els atacs anticlericals havien estat protagonitzats per aquests grups. Pere Fullana assenyala que durant la crisi de subsistències de 1919 les associacions obreres realitzaren alguns actes anticlericals en forma de representacions teatrals i miting. Pere Fullana "Crisi de subsistència i conflictivitat social a Inca durant el trienni bolxevic (1917-1919)" en *Segones Jornades d'Estudis Locals*, Abril 1995, ed. Ajuntament d'Inca 1996, pp 256-259.

20 Aquesta distinció entre anticlericalisme institucional i no institucional no és més que metodològica i per estructurar més fàcilment la comunicació. Realment tenen uns mateixos objectius generals: reduir el poder temporal i ideològic de l'església i aconseguir una societat més laica.

21 La Ciudad, 16 gener 1932.

22 Llorenç Beltran Salvà (1873-1936) va néixer a Inca. Era fill d'un teixidor i durant tota la seva vida va exercir l'ofici de barber. Vivia al carrer de sant Bartomeu, però durant l'estiu feia llargues estades a una casa que tenia al Morer Vermell (Alcúdia). Els darrers anys de la seva vida, que coincideixen amb el període de la Segona República, foren molt desgraciats per ell ja que moriren els seus fills a una edat molt jove.

23 El "Foch y Fum" fou un setmanari que es publicà a Palma entre 1917 i 1936. Tingué un gran èxit entre les classes populars ja que tractava temes d'actualitat política, sobre personatges populars, sobre problemes socials puntuals,... La temàtica anticlerical fou un dels grans eixos o blocs que conformaren aquesta publicació. Joan Font i Sebastià Serra, "Foch y Fum". *Estudi i selecció de textos*. Ed. Ajuntament de Palma, 1988.

un llenguatge molt irònic, sovint cínic i de vegades un poc violent.

4.1.- Postura política, creences i visió del món de Llorenç Beltran

Llorenç Beltran tenia una peculiar visió del món, fonamentada en alguns postulats anarquistes i en una llarga cultura humanista adquirida durant anys i anys de lectura. Afirmava que els autors que l'han influït són "Vázquez Mella, Tomás d'Aquino, Suárez, na Teresa, en Manuel, en Pi Margall, Trosky, Netlau, Nakens, Kaquens, Reclus, Francisco Ferrer, Soledad Gustavo i Frederica Montseny"²⁴. Mentres que els seus ídols polítics i religiosos afirmava que són: "Jesús, Moises, Lucio, Mahoma, Alomar, Pestaña, Lenín, Tolstoy, Kropotkine y Trotzki"²⁵. Amb aquestes lectures i la influència d'aquestes personatges no es d'estranyar que Llorenç Beltran fos un enemic del clergat, però fos, al mateix temps, un home profundament religiós.

Des d'un punt de vista polític hem de dir que va rebre l'arribada de la Segona República amb gran entusiasme. En un principi creu que el poble d'Inca està en bones mans i que està assegurat el triomf de la justícia i la llibertat²⁶. Però ja durant el mes d'agost del 31 comença a criticar la passivitat del govern municipal quan ha de castigar el abusos d'autoritat comesos per part de la policia durant la dictadura. A finals d'estiu del 1932 el seu fill, Miquel Beltran, adopta una postura més radical i crítica contra els polítics municipals. Els diu, als polítics, que "*es necesario cambiar de ruta; rectificar actuaciones; fijar posiciones de cada cual y echar a la calle cuanto sea indeseable... De lo contrario, ¡ciudadanos!, ¡sus, y a ellos! garrotazo que te crio y ¡viva la Justicia del Pueblo!*"²⁷. Pel febrer de 1933 es Barbó comença a estar seriament desil·lusionat del govern municipal republicà. Es pensava que la República significaria per a Inca purificar, fer net i destruir tot el mal que s'havia fet durant l'època monàrquica²⁸. El mes següent deixa de publicar les cròniques de les sessions plenàries municipals desenganat per les actuacions dels polítics.

Dels seus articles al "Foch y Fum" dedueix que Beltran era un home de profundes idees religioses. A més, la seva idea de la religió es veu que havia estat elaborada després d'infinat de lectures. Per exemple, durant tot l'estiu de 1931, des de la seva casa del Morer Vermell envia cròniques al Foc y Fum comentant poemes religiosos de Juan de la Cruz Vidal y Pla. Els escrits reflexen un profund sentiment religiós. Però la religió per Beltran, i per molts anticlericals, no es podia manifestar, havia de ser una experiència interna²⁹ i, a més, deslli-

24 Foch y Fum. 3 setembre 1932, nº 88.

25 Foch y Fum. 24 desembre 1931 nº 52.

26 Foch y Fum. 30 abril 1931 nº18.

27 Foch y Fum. 17 setembre 1932 nº90.

28 "Que nos hemos llevado un chasco con la República es evidente. Creíamos que había venido a romper moldes y a desarraigar costumbres viciosas; pero desgraciadamente, salvo raras excepciones, en nuestra Inca llevamos el mismo o parecido rumbo". Foch y Fum. 11 febrer 1933 nº111.

gada de qualsevol ritual i de qualsevol imatge. Beltran afirma que les persones no fanàtiques, és a dir les que raonen, només poden adorar un sol ídol, el que ell anomena "Ser Supremo" i només poden concebre un sol temple, "El Universo". També creu en la vida futura, en l'acció de la divinitat sobre els homes i en un judici final per a tots on serem jutjats pels nostres actes³⁰. Inclús Beltran creu que la religió cristiana pot ajudar a obtenir un futur social més just, però no serà mitjançant els actuals dirigents de l'actual església que són els que han traït el missatge de Jesús³¹.

4.2.- Crítica a l'església i al clergat

Com queda demostrat Llorenç Beltran no era ateu. A la seva manera, d'una forma heterodoxa creia en un déu. Per tant, la seva crítica a la religió no serà total, més bé anirà dirigida, com deia ell, a erradicar els "vicis" que el clergat havia introduït en el Cristianisme primitiu. Vegem, punt per punt, quines eren les crítiques de Beltran cap a l'església a partir dels seus articles setmanals en el setmanari "Foch y Fum"³³:

a) Considera que els clergues són hipòcrites ja que, segons ell, els que haurien de predicar amor i caritat cometien nombroses irregularitats³⁴.

b) Afirma que alguns clergues són persones sense moral³⁵ i que han traït el primitiu missatge de Jesús ja que el comportament que demostren i els abusos que han comès els impedeixen ser els encarregats de predicar les doctrines cristianes³⁵.

c) Crítica l'excessiu control i poder que detenten els clergues mitjançant els con-

29 Per exemple, els anticlericals que col·laboraven al Foch y Fum i que tenien sentiments religiosos afirmaven que "sentir la Fe es a nuestro entender, causa santa; ostentarla, es tan criminal como inyectar virus maligno en un cuerpo sano.. La Fe verdadera se siente sin manifestarse". Foch y Fum, 2 gener 1932 n° 53.

30 "Cada uno de nosotros cumple fielmente el plan o mandato del CREADOR, es decir, que todos sin excepción obramos a impulso de una fuerza superior a la que a mi me da en llamarle Angel Tutelar, llámeme cada uno como quiera y le de la gana... Cada cual será juzgado en su día por sus actos". Foch y Fum, 18 desembre 1931 n°51.

31 "Des de la venida del MESIAS a nuestros días, mucho PROFETA, mucho CHARLATAN, y muchas promesas, que al correr de los días han quedado reducidas a simples fuegos fatuos". Foch y Fum, 10 desembre 1932, n°102.

32 La crítica de Beltran a la religió cristiana coincideix amb la que realitzaven en els mateixos anys els grups anarquistes a tota la premsa local i estatal. La visió que tenien els anarquistes sobre la religió cristiana està molt ben estudiada per Manuel Delgado al seu llibre "La ira sagrada..." en el capítol titulat "Por la civilización".

33 El fet d'escriure en el "Foch y Fum" és cabdal ja que els articles que hi publicava es Barbó tenien un ampli ressò dins la societat mallorquina en general i dins la inquera en particular.

34 Davant l'acte de secularització del cementiri Beltran considera que s'ha fet justícia i s'ha posat en funcionament una mesura que erradicarà part de la corrupció del clergat i evitarà el mercadeig d'ànimes. Beltran afirma que si els clergues no accepten la mesura i protesten està disposat a "...contar muchas irregularidades que en nuestros días hemos notado por parte de los encargados de predicar Amor y la Caridad". Foch y Fum, 18 desembre 1931, n° 51.

35 Foch y Fum, 9 febrer 1932, n°163.

fessionaris. Beltran diu que aquests no són mai utilitzats per predicar ni aconsellar amor al proïsme³⁷.

d) A principis de 1936, coincidint amb la victòria del Front Popular, Beltran aprofita per criticar, en una actitud molt radical i utilitzant en alguns casos l'insult, l'excessiva presència de persones relacionades amb l'església dins les recents disputes polítiques³⁸. Per aquestes dates també demana al batle que investigui les activitats propagandístiques de la confraria del Cor de Jesús i les de la Milícia Angélica que Beltran relaciona amb alguns grups feixistes locals³⁹.

Aquesta postura amb els clergues i l'església i les seves creences religioses tan heterodoxes li provocaren alguns problemes durant aquells anys. El 1932, pel mes de setembre, Beltran va rebre alguns anònims amenaçants i va decidir contestar-los públicament a les pàgines del Foch y Fum i per respondre va utilitzar un llenguatge deformat, insultant i clarament anticlerical⁴⁰. Per abril de 1936 tornà a rebre anònims. Segurament, l'amenaçaven de mort. Beltran va respondre a les amenaces de forma pública i en el nombre 279 del Foch y Fum del 30 d'abril de 1936 publicava aquestes paraules "*Vos agrairíem digueu a na Carrerona i los seus que "los desheredados" només tenim sa vida en perill. ¿Mos entenem? Menos xerrera que xerrà fa xerrà*". Es veu que les amenaces es convertiren realitat. Amb l'aixecament militar del juliol de 1936 es desencadenaren una sèrie de fets que provocaren que Llorenç Beltran fos detingut, empresonat i finalment assassinat als 63 anys. Es Barbó no era cap polític important, ni cap líder sindical, però havia fet molt de "mal" i ho havia de pagar d'alguna forma. Les seves idees sobre la religió, el clergat o el cristianisme que havia publicat al Foch y Fum havien arribat a molta gent d'Inca. La seva heterodoxia era perillosa. S'havia de donar exemple. Segurament els seus assassins pensaven que mataven un diable, però el que realment feien era assassinar un home de 63 anys que tenia una idea de Déu allunyada de l'ortodoxia oficial.

36 "Vosotros (referint-se a uns clergues col·laboradors del setmanari "Verdad y Justicia") no podéis ser aquellos encargados de predicar la doctrina del CREADOR. ¡No es posible: La BILIS que encierra y pone de manifiesto vuestro decir, es impropia de aquellos Padres toda bondad, FE y misericordia". Foch y Fum, 12 febrer 1932, n° 69.

37 "Mientras púlpito y confesionarios estén en manos de sinvergüenzas clérigos que en vez de predicar y aconsejar amor al prójimo se entregan a otros quehaceres para su medro personal ¡Apañados estamos!". Foch y Fum, 3 abril 1936 n° 275.

38 "Res de represalies! però estau confiats que els vergonyosos actes que diàriament hem presenciats noltros inquerros per part de Beates, Bugaderes, Caciques, senyorons i senyorettes durant un mes. Perdonau-los com a pobres d'esperit... Mos contem que na Mariaina se quedà en sa candidatura i votà es Bolletí del Pare Cerdà". Foch y Fum, 28 febrer 1936, n°270.

"Sa de ses Recades de na Carrerona divendres pregonava que es Govern estava en crisi. Per lo vist aquesta tabaquet, cul baix i missera sense bufet està molt enterada de sa política, però segurament se va enterant per la Ceda d'Inca o per confesionaris (dos llocs perillosos i falsaris)". Foch y Fum, 30 abril 1936, n° 279.

39 Foch y Fum, 29 maig 1936, n° 283 i 30 abril 1936 n° 279.

40 "Caridos y apresiados CAvernarios. Benvolgudos MEHONES de Santos o Santas y trapisonados que han feto ambuyos en la BANCA Payeras. Salud y conciencia tranquila. Rabudo vuestro darrer consej. Si veniu a pegarnos foco, tenim s'aigo preparada". Foch y Fum, 1 octubre 1932, n°92.